

ΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ^{*)}

Ἐλθόντες εἰς Ζάκυνθον ἀμέσως ἠρευνήσαμεν πρὸς εὐρεσιν ἀνεκδότων ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ καὶ εὗρομεν παρὰ τοῖς ἀπογόνοις τοῦ Παύλου Μερκάτη εἰκοσιν ἀνέκδοτα σονέτα καὶ τρία ἀποσπάσματα ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὴν ἐκδόσιν μας, τῶν Ἀπάντων τῶν εὕρισκομένων ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ, τὴν ὁποῖαν ἐξέδωκεν ὁ ἀείμνηστος ἐκδότης Σέργιος Ραφτάνης. Ὁ Δημήτριος Λαούτζης Σολωμὸς, εἰς τὰ οἰκογενειακὰ παλαιὰ χαρτιά εὗρε μέρος τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ ποιητοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τινὰ ποιήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἀνέκδοτα ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὰ «Παναθηναία» τοῦ 1903 καὶ 1909.

Σήμερον εἶναι γνωσταὶ ἰταλικά ποιήσεις τοῦ Σολωμοῦ ὀγδοήκοντα καὶ δύο, ἃς καὶ μεταφράζομεν εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, διότι ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς τὴν γλῶσσαν ταύτην μετεχειρίζετο. Ἐννοεῖται εἰς πεζόν, διότι οὐδέποτε ἐγράψαμεν στίχους.

Οἱ πρῶτοι μεταφρασταὶ τῶν ἰταλικῶν σονέτων τοῦ Σολωμοῦ εἶναι ὁ Ἀντώνιος Μάτεσις, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ ἠθογραφικοῦ δράματος ὁ Βασιλικός, ὅστις μετέφρασεν ἐλευθέρως ἑξ σονέττα, μέλαντα ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὴν ἐκδόσιν μας τῶν Ἀπάντων τοῦ Ἀντωνίου Μάτεσι τῇ 1881 ἐν Ζακύνθῳ.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἐορτῶν κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Σολωμοῦ, τῇ 1902, ὁ Ἀριστείδης Καφοκέφαλος ἐδημοσίευσεν μίαν λίαν ἐλευθέραν μετάφρασιν εἰκοσιπέντε σονέττων ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Στράνη. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἰδίων ἐορτῶν ὁ ἀείμνηστος λόγιος Κερκυραῖος Γεώργιος Κολοσγοῦρος ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς Παναθηναίοις (τεύχη 40—44) ἀρίστην ἑμμετρον μετάφρασιν ποιημάτων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ Πολυλά καὶ Κουαρτάνου.

Οἱ ἀγνοοῦντες τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν τὴν ἐξελληνίσιν τῶν ἰταλικῶν ποιήσεων τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ. Μάλιστα ὁ ποιητὴς κ. Κωστής Παλαμᾶς ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ἐκδόσει Ἀπάντων τῶν εὕρισκομένων ποιημάτων τοῦ ποιητοῦ μας, τῇ γενομένῃ τῇ 1901 δαπάνῃ τοῦ Μακρῶ, λέγει ὅτι: μίᾳ μετάφρασις τῶν ἰταλικῶν ποιημάτων εἶναι ἀπαραίτητος. Ἀμα ἀνεγνώσαμεν τοῦτο ἀμέσως ἐσκέφθημεν νὰ μεταφράσωμεν αὐτὰ ἐν τῇ ζωντανῇ δημοτικῇ εἰς πεζόν. Ἐδημοσιεύσαμεν ἑννέα εἰς τὸν Παρθενῶνα τοῦ 1908 τοῦ φίλου κ. Ἀρίστου Καμπάνη καὶ τῇ 1909 ἤρχισαμεν τὴν τύπωσιν εἰς τὸν Πᾶνα περιοδικὸν τοῦ ἰδίου, ἀλλὰ εἰς τὸ πέμπτον τεῦχος τὸ περιοδικὸν ἔπαυσε καὶ δὲν ἐφροντίσαμεν νὰ λάβωμεν τὰ χειρόγραφα

μας. Τώρα μετεφράσαμεν ἐκ νέου τὰ ποιήματα πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν προσφιλεῖ «Πανακοθήκην».

Παρακαλοῦμεν τὸν εὐμενῇ ἡμῶν ἀναγνώστην νὰ φανῇ ἐπιεικής καὶ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν καλὴν διάθεσιν μας τοῦ νὰ ἐκπληρώσωμεν ἓνα πόθον τῶν ἀγνούντων τὴν Ἰταλικήν.

Πρῶτα δημοσιεύομεν τὰ Ὀρθοκευτικά. Ὁ Σολωμὸς ἰδίᾳ εἶχε δύο ἰδεώδη, τὸ τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ὀρθοκείας. Ἠρέσκετο εἰς τὴν μελέτην τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἄλλων πατέρων. Πολλάκις ἀνέγνωσε τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην καὶ ἠρέσκετο εἰς τὴν ἀποστήθισιν τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυὶδ, τῶν Ὀρθῶν Ἱερειῶν, τῶν Προφητῶν, τῶν Δοκιμασιῶν τοῦ Ἰωβ καὶ τοῦ Ἀσματος τῶν Ἀσμάτων.

Ἡ ὀρθοκεία τοῦ ἐνέπνευσε τοὺς πρῶτους στίχους, διό οἱ φίλοι του ἀπὸ τοῦ Ἀσματος τῶν Ἀσμάτων τὸ πρῶτον τοῦ ἐδίδον θέμα διὰ σονέττα.

Σ. ΔΕ-ΒΙΑΖΗΣ

1

Ἐξήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ' εὗρον, ἐπροσκάλεσα αὐτὸν καὶ οὐχ' ὑπήκουσέ μου.

Ἄσμα Ἀσμάτων. 3, 2.

Προβαίνει ἡ νύχτα. Γίνεται πυκνὸ σκοτάδι. Μεγάλῃ βασιλεύει ἡσυχία. Σηκώνομαι ἀπὸ τὸ κρεβάτι, βγαίνω γλήγωρα γυρεύοντας τὸν ἀγαπητικόν μου, καὶ τὸν κράζω. Κάνεις δὲν εἶναι νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ.

✠

Σὲ κάθε ἀεριοῦ φύσημα, σὲ κάθε θρόισμα φύλλου, ἡ καρδιά μου κτυπάει στὸ στήθος ἀπ' τὴν ἐλπίδα. Ἀλλὰ γελιοῦμαι. Τρέμω ἀπὸ ὑποψία, γιατί ἐρημὴ νύχτα μὲ κυκλώνει.

✠

Πᾶω τρεχάτῃ στὲς πλατεῖες, στοὺς δρόμους. ὦ! ποῖς εἶδε τὸν ἀγαπητικόν μου, ποῖς τὸν εἶδε, ποῦ εἶναι ἡ παρηγοριά τῆς λυπημένης μου καρδιάς!

✠

Ξαναρωτάω, ξαναφωνάζω. Κάθε χεῖλος εἶναι νεκρὸ γιὰ νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ. Κάνεις δὲν μοῦ δείχνει ποῦ εἶναι, γιὰ νὰ τὸν εὕρω.

2

Εὐρησὸν με οἱ τηροῦντες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει· μὴ ὄν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μας ἴδετε;

Ἄσμα Ἀσμάτων 3, 3.

Ποῦ εἶσαι; ποῦ βρίσκεσαι; Φλόγες ῥίχνει τὸ μεσημέρι καὶ μιὰ ἀχνάδα ἀπλώνεται ὅσῃ ἐξοχή. Μαζεύονται στὸν οὐρανὸν φλογισμένα σύννεφα. Ἐρημιὰ στὸν κάμπο καὶ στὸ βουνό.

*) Συνέχεια.

Ποῦ βρίσκεσαι; ποῦ εἶσαι; Γιά σέ λαχτάρα ἔχει ἡ καρδιά, ποῦ παραπονιέται γιατί δέ σέ βλέπει. Παντοῦ ἐρημιά. Σώσε με ἀπ' τὸ φόβο.
Ἔλα, γιά νὰ μὴ κλαίῃ ἡ ψυχὴ μου.

Ω! Ποῦ βρίσκεσαι, ποῦ εἶσαι; Βουδὸ εἶναι τὸ κῆμα καθὲ ρυακιοῦ μας καὶ τὸν ψίθυρο λησμονήσαν τὰ φύλλα καὶ τὸ ἀεράκι.

Τέλος σέ βλέπω. Εἶμαι δική σου, δείγμα πάντοτεινὰ θε νὰ σοῦ χαρίζω ἀγάπης. Σὲ βρίσκω καὶ δὲν θὰ σέ ἀφήσω πειά.

3

Ἐάν μὴ γνῶς σαυτήν, ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν ἐξελθε κλ.

Ἄσμα Ἀσμάτων, 1. 7.

Γυναῖκα γιομάτη ὠμορφάδες, ἀν σὺ δὲν νομί-

ζεις ὅτι εἶσαι ὠραία ἀνάμεσα σ' ὅλες, ἔβγα ἔξω καὶ ἀκολούθησε τὰ κοπάδια μὲ τὴ λάμψι τῆς πρώτης χαραυγῆς.

Θὰ σέ ἀκολουθᾶνε τὰ ἀρνάκια βελάζοντας ἀπ' ἀγάπη, ἕως ποῦ νὰ βγῇ ὁ ἀποσπερίτης, ποῦ θε νὰ τὰ κλεῖ στὸ μαντρί, ποῦ γεννηθήκανε.

Θὰ σέ ἀκολουθᾶνε οἱ βεσκοὶ καὶ κοντά σου ἄθωροι χοροὶ θὰ χορεύονται καὶ πειὸ γλυκειὰ τῆς φλογέρας ἡ ἀρμονία θε νᾶνε.

Γιομάτα χαρὰ εἶναι τὰ μάτια* ὠμορφότερα φωτίζουν ἀπ' τὸν ἥλιο. Ἐβγα καὶ τότε θὰ νοιώσης τὸν ἑαυτὸ σου.

—||| ANTIΔΑΛΟΙ |||—

ΖΟΖΕΦΕΝ ΠΕΛΑΔΑΝ

Συγγραφεὺς ἰδιόρρυθμος καὶ πολυθόρυβος, ὁ σὰρ Ζοζεφὲν Πελαδὰν ἀπέθανεν εἰς Νεγὺ τὴν 29 Ἰουνίου (ν.) Εἰς ἄλλην ἐποχὴν ὁ θάνατός του θὰ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς μακρὰς μελέτας ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων του. Διότι ὁ Πελαδὰν δὲν ὑπῆρξε μόνον εἰς τῶν ὀξυτέρων κριτικῶν καὶ τῶν γονιμωτέρων μυθιστοριογράφων ἀλλὰ καὶ αἰσθητικὸς, μάγος. Ἠσχολήθη μὲ τὰς λεγομένας ἀποκρύφους ἐπιστήμας, δημιουργήσας ἰδίαν μυστικολογικὴν σχολήν, προωρισμένην νὰ ἐπιλύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς «πλάνης τοῦ θανάτου» καὶ «νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ τελικοῦ μυστικοῦ». Αἱ τάσεις του αὐταὶ ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὸν διχρημιστικώτερον τρόπον τῷ 1892, ὅποτε ἔγεινε πολὺς θόρυβος εἰς τὸν παγκόσμιον τύπον. Ἐγνωρίσαν τὸν Πελαδὰν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Ὁ μυστικοθεολόγος συγγραφεὺς παρέμεινεν ὄντως εἰς τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, πρὸ εἰκοσαετίας. Ἐκαμε τότε διάλεξιν εἰς τὸν «Παρνασσόν» διὰ τὰς θεωρίας του καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἰστάρ», τοῦ τριπλοῦ «Προμηθέως», τῆς «Γῆς τοῦ Ὀρφέως», τοῦ «Οἰδιποδος καὶ Σφιγγός», ὠμίλησε διὰ τὴν ἑλλ. τέχνην, διὰ τὴν ἑλλειψιν ἐκμαγείων τῶν ξενιτευμένων ἀριστουργημάτων καὶ ἀπεκάλεσε τοὺς Ἀθηναίους τρομερὰ ἐξυπνοὺς. Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ τρομερὰ ἐξυπνοὶ, δὲν τοῦ ἔδωσαν οὔτε ἓνα ὀπαδόν. Ἐπροτίμησαν νὰ μείνουν εἰς τὴν «πλάνην τοῦ θανάτου» καὶ ὁ σὰρ — τίτλος θρησκευτικὸς ὃν ἀπένειμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του — μὲ τὰ φανταστικὰ γελῆκα ἔφυγε ἀπὸ τὴν χώραν τῶν δυσπίστων ἀνθρώπων διὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ πλέον.

Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ πολὺς λόγος ἐγένετο διὰ

τὴν «ὑπερτάτην Κανίαν» ὡς τὰ κάλλιστα ἔμως ἐκρίθησαν ἡ «Ταπεινοφροσύνη καὶ Ματαιότης» καὶ ἡ δραματικὴ τριλογία τοῦ «Προμηθέως». Εἰς τὰ ἔργα του ἐκδηλοῦται ἐν ὕψος στενοχωρημένον καὶ θορυβῶδες καὶ φωτεινὸν καὶ λυρικόν. Ὁ Πελαδὰν ἀπέθανε σχεδὸν ἐξηκοντούτης.

ΚΛΩΝΤ ΔΕΜΠΥΣΣΥ

Ἀπέθανεν εἰς Παρίσις τῇ 26 Μαρτίου κατ'ὅπιν μακρὰς καὶ ἐπωδύνου νόσου ὁ ἐξοχος Γάλλος μουσουργὸς Κλῶντ Δεμπυσσύ, εἰς ἡλικίαν 56 ἐτῶν. Ὁ Δεμπυσσύ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Γκιρῶ, τὸ πρῶτον τοῦ δ' ἔργον ἦτο ὁ «Ἀσωτος υἱὸς» (1883), τὸ ὅποιον ἔλαβε καὶ τὸ πρῶτον βραβεῖον τῆς Ρώμης. Ἀφοσιώθη εἰς τὴν κλασικὴν μορφήν τῆς μουσικῆς, δὲν διέφυγε δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου του τὰ θέλγητρα τοῦ Γκουνῶ καὶ τοῦ Μασσενέ. Ὑπὸ διάφορον μορφήν, διετήρησε κατὶ ἀπὸ τὴν ἀπαλότητα τῶν δύο αὐτῶν διδασκάλων. Ἀπὸ τὰς συνθέσεις του διακρίνονται ἡ «Demoiselle Ely» ἐπὶ στίχων τοῦ Ροσσέτι, τὸ «Ἀπόγευμα ἐνδὸς φαύνου» ἐπὶ στίχων τοῦ Μαλλαρμέ, τὸ 1902 δὲ ἔδωσε εἰς τὴν Ὀπερα Κωμικ τὸν «Πελλέα καὶ Μελισσάνδην» δι' οὗ ἀνεγνωρίσθη ἀδιαφιλονικήτως ὡς εἰς τῶν κορυφαίων τῆς Γαλλικῆς μουσικῆς. Εἶνε τὸ ἀριστούργημά του, διὰ τὸ ὅποιον ἐξεδηλώθη γενικὸς θαυμασμός. Ἐγραψε πρὸς τοῦτοις τρεῖς νυκτωδίας (τὰ «Σύννεφα», τὰς «Ἑορτάς» καὶ τὰς «Σειρήνας») αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ συμφωνικόν του ἀριστούργημα. Αἱ μελωδίαὶ του ἐπὶ ποιημάτων τοῦ Βυδελαιρ, τὸ Κουαρτέττο του δι' ἑγχορδα τὸ ὅποιον ἔγινε ὀνομαστὸν, αἱ συνθέσεις διὰ κλειδοκυμβάλον (*La Cathédrale englonidie, Grenade, Jardins dans la pluie*), αἱ μελωδίαὶ του (*Les Chansons de*